

TEXTUS ENODATUS.

1137 Præjacta verba sic effert Joachimus Camerarius: Ego sola ubique sum, quam late patet celum, & quam profunda est abyssus, undequaque in mari, undequaque super terram. Druſius verò ita: Ambitum cæli circūvi ſola, & in profundo abyſſorum deambulavi: in fluctibus maris, & in univerſa terra. Ferè ſimiliter Tigurina. Syrus autem: In cælo unà cum Deo ſimul habitavi, & in fundamentis abyſſorum ego ambulavi, in fontibus aquarum, & in fundamentis orbis.

1138 Omnes ferè Interpretes ſacri verba hæc de Chriſti Jeſu, quæ Deus eſt, immenſitate capiunt ſub circūtionis, ambulationis, & ſtationis in omni loco metaphora; tametiſi diverſimodè explicent. Hugo Carenſis ita: Gyrum cæli, id eſt, motum Planetarum, & curſum ſiderum circūvi, per Aſtronomiam inveſtigando. Profundum abyſſi penetravi, menſurando per Geometriam: Et in fluctibus maris ambulavi, id eſt, ambulare docui per Aſtrotologiam, & naturalem ſcientiam, quæ Aſtrotomiæ ſubalternatur. Et in omni terra ſtet, per artem calculandi, id eſt, per Arithmeticam, & Muſicam, quæ omnium calculacionem, & proportionem docet. Haſtenus Hugo, argutè ſanè. Quæ velim notaſſes, ut ſcias, non ſolum Chriſtum, quæ homo eſt, ſed etiam Deiparam, Aſtrotomiæ, Geometriæ, Aſtrotologiæ, Arithmeticæ, & Muſicæ peritiſſimam fuiſſe. De quo multa nonnulli.

Lyranus. Lyranus verò ſic exponit. Gyrum cæli, id eſt, cælum ſidereum luminaribus, & ſtellis ornatum circūvi, diſponendo motum orbium. Et profundum abyſſi penetravi, præparando concavitates in terra, ut ibi, congregatis aquis, appareret arida, quæ congregatio vocatur Oceanus vel abyſſus. Et in fluctibus maris ambulavi, ſalvando Noè. Et in omni terra ſtet, dando ei ſtabilitatem undique circa centrum mundi.

Dionyſ. Cart. 1139 Dionyſius autem Carthuſianus in hunc modum, Gyrum cæli circūvi ſola, id eſt omnium cæleſtium corporum ambitum circumplexa ſum, & meâ immenſitate continui, & concluſi, ac intra me comprehendi, & meâ gubernatione direxi. Et profundum abyſſi penetravi: quia immenſa nellis terminis limitor, ſed penetro univerſa, & eſſentis illabor rerum, ſumque rebus intimior, quàm eſſentialia earum principia. Et in fluctibus maris ambulavi; poteſtativè ac ſapienter omnia, quæ in mari ſiunt, & ſunt, diſponendo. Et in omni terra ſtet: cuncta terrena regendo. Hæc Dionyſius. Penè ſimiles ſunt Janſenius, Palacios & neoterici alii, qui nonnihil addunt de infinita Dei cognitione, & ſcientia res omnes penetrante, proſpiciente quantumvis profundas, latas, & amplas.

Mens noſtra. 1140 Nos verò paulò aliter Eccleſiaſtici verba enodamus, quin obſtaculo nobis ſint exhibitæ enodationes. Etenim, ut de noſtro conſtet argumento, notandum cenſeo, Chriſtum Dominum, quæ homo etiam extat, & Virginem Matrem, quæ tantopere ei conjuncta eſt, quodammodo Deo adſtituiſſe in accurata cælorum, maris terræque molitione, & conſervatione; quatenus ſcilicet præordinati ſunt, præſciti, & contemplati à Numine, ut rerum omnium principia, exemplaria,

& fines, ante earum conditionem. De quo nonnulla diximus ſuprà ad illa verba 5. Primogenita ante omnem creaturam. Lege quæ de Jeſu & Maria in ſenſu verè litterario dicuntur Proverb. 8. à v. 22. uſque ad 30. eruditiffimis noſtri Salazarii commentariis adhibitis. Ego ea præfertim verba curſim propono, & cum Siracidis verbis compono. Quando præparabat cælos aderam (en noſtra, gyrum cæli circūvi ſola) Quando certa lege & gyro vallabat abyſſos (ecce illa; profundum abyſſi penetravi.) Quando circumdabat mari terminum ſuum, & legem ponebat aquis, ne tranſirent fines ſuos. (hoc illud eſt; in fluctibus maris ambulavi.) Quando appendebat fundamenta terræ (his ea cohærent; in omni terra ſtet.) cum eo eram cuncta componens. LXX. cuncta diſponens, compingens, vel modulans; Hebraicè educans, nutriens, aut quaſi nutritia, alendo, fovendo, enutriendo omnia; cælos nempe, abyſſos, maris fluctus, & terram, & quidquid in eis continetur: tanquam rerum omnium principium, exemplar, & finalis cauſa. Quo utique ſenſu Chriſtus, & ejus Genitrix gyrum cæli in, vel à mundi primordiis, circūviſſe, profundum abyſſi penetraſſe, in fluctibus maris ambulaviſſe, & in omni terra ſtetuiſſe dicuntur: certa quadam immenſitate quodammodo infinita per eſſentiam, præſentiam, & potentiam, ut qui rerum omnium creaturarum perfectiones longè excellentiori modo in ſe contineant, ut verſum 5. illuſtrantes ſtatuiſſimus.

1141 Sed enim, eſti hæc ita ſint, juxta primum literalis corticis ſenſum ſuperficiarium, aliam tamen ſublimiorem intelligentiam intendi ab Spiritu ſancto ſub illis gyri cæleſtis, abyſſi profundiffimæ, marinorum fluctuum ac terræ metaphoriſ, æquum eſt ut exiſtitemus. Unde reor, in primis, cæli nomine Catholicam deſignari Eccleſiam, quæ cælum paſſim vocitur in litteris inſpiratis, & cælum myſticum eſt Pf. 8. 4. & Pf. 18. 1. Iſaiæ 65. 17. & cap. 66. 22. ad Hebr. 12. 22. & in Apocalypſi ſæpe, ut obſervat noſter Alcazar: & in Evangeliiſtis non ſemel regnum cælorum dicitur. Imò univerſa cæleſtis gloriæ magnitudo, quæ in cap. 21. & 22. Apocal. celebratur, ſingulariter revocanda eſt ad ſplendorem Eccleſiæ militantis ex aliquorum mente. Hujus igitur cæli gyrum circūviſſe dicuntur Chriſtus & Deipara immenſa quadam protectione, & ſedula cuſtodia; quæ circūtionis ſeu circuitus voce ſolet in divinis litteris exprimi.

1142 Rurſus, abyſſum accipio pro inferno in inferioribus terræ partibus, centro nempe, ſito; ut patet ex Luc. 8. 31. Apocal. 9. 1. & 11. & cap. 11. 7. & cap. 17. 8. ad Roma. n. 10. 7. Abyſſi verò profunditas, ſeu profundum, mihi eſt Diaboli adverſus Eccleſiam machinationem, Pf. 35. 7. Judicia tua abyſſus multa. Et Eccleſiaſtici 42. 18. Abyſſum, & cor hominum inveſtigavit, & in aſtutia eorum excogitavit. Ubi Lyranus per abyſſum intelligit Diabolum, & ejus machinationes, & fraudes, quas Deus penetrat, & perveſtigat. Chriſtus itaque & Deipara ſapientiâ ſuâ facilè inferni, ſeu Diaboli conſilia ad Eccleſiæ Catholicæ everſionem, profunda planè, & hominibus inſcrutabilia, penetrant, penetrata evertunt & everſa in Eccleſiæ bonum, majoremque gloriam ſapientiſſimè convertunt.

Ac denique in illis verbis: In fluctibus maris ambulavi, & in omni terra ſtet; per mare

Genilium intelligo, & per terram Judaicum. Sic Judæis terra nomen ſolet in Scriptura deferri, propterea quod terreſtribus inſixi ſint rebus, ut claret ex Iſai. 24. ubi eos terram vocat ſæpè. Gentilibus autem maris nomenclatura rectè adaptatur, ob eorum levitatem, inconstantiam, & profunditatem in erroribus; nec non aſſiduam perturbationem, & confuſionem. Unde illud Num. 23. 7. Fluct aqua de ſitula ejus, & ſemen illius erit in aquas multas. Eſt hæc ingenioſa & ſolida noſtri Alcazaris obſervatio frequens in Apocalypſim. Cum ergo hi duo populi & Gentilis, & Judaicus, vel ab Eccleſiæ Chriſtiane primordiis, maximore nitantur atque contendunt eam evertere, ac perdere: Gentiliſmus aſtutibus ſuæ levitatis & perturbationis fluctibus, Judaiſmus ſuâ illâ mundialibus bonis adhæſione; Chriſtus Jeſus, & Virgo Mater, qui cæli gyrum, id eſt, Eccleſiam, circumdant, præſto addeſſe dicuntur: in fluctibus maris ambulat, & in omni terra ſtant mirabili immenſitate & providentiâ præſentiffimi; maris aſtus compeſcunt, id eſt, Gentilium vires; terram calcant, id eſt, Judæorum potentiam frangunt. Quæ omnia ſeorſim illuſtrare aggredimur.

TEXTUS ILLUSTRATUS De Chriſto Domino. SUBSECTIO XLIX.

Chriſtus Eccleſiam ſuam circumdat, & protegit; Diaboli machinationem penetrat, & evertit; Gentiliſmi, & Judaïſmi adverſus Chriſtianum nomen vires frangit, & perdit.

1143 Statuiſſimus, in hoc ſenſu capienda Eccleſiaſtici verba præjacta, & enodata. Modò illis ſplendorem aliunde conciliemus. Atque in primis occurrit Dei eſſatum apud Zachariam c. 2. 4. ubi de Eccleſia Chriſtiana, myſtica Jeruſalem: Abſque muro habitabitur Jeruſalem præ multitudine hominum, & jumentorum in medio ejus. Prædicat, Eccleſiæ amplitudinem tantam eſſe futuram, ut nullis ſit deſinienda ſpatius, nec continenda ullo murorum ambitu; ac ſi penè immenſum occupatura eſſet ſpatium, (ut dicitur Baruc. 3. 24. & Iſai. 54. 2.) quod non niſi Dei protegente immenſitate ambiri poſſet. Propterea ſubdit: Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu; & in gloria ero in medio ejus.

Certè fortiſſimo muri ignei ambitu ſingularis Dei cuſtodia, atque protectio ſignificatur, qua Eccleſiam ſuam circumdat, & protegit. Murus erit ipſius Domini deſenſio; interpretatur Hieronymus. Et quidem cum aliquo intuitu ad ſtannæum gladium datum pro Paradifi cuſtodia: ut enim Abulenſis quaerit. 36. in cap. 3. Geneſeos: Eſt ille ignis per modum muri ambientis totum locum paradifi. Argutè exiſtimat S. Hieronymus, Chriſtum pro muro igneo in circuitu Eccleſiæ oppoſitum; ut credentes, & habitantes in medio caleſciat, qui prius frigore charitatis inſeperant, & poſt ſunt ſpiritu eſſe ferventes. Illud autem, quod Zacharias ſubtextit: & in gloria ero in medio ejus, Montanus, & alii ſic ex Hebræo vertunt: quia ero ſecur in medio eorum; ſumpta particula, & pro cauſali quia, ut obſervat ibi noſter Sanctius ex ſacra Scripturæ uſu. Et ratio P. Ildeph. de Flores in Eccleſ.

nem reddit Vates, cur Chriſtus Dominus pro igneo futurus ſit Eccleſiæ ſuæ muro; quia nempe erit ſecur in medio ejus: ſicut enim in jecore ſanguis concoquitur, & inde in omnium membrorum nutrimentum diſfunditur, ita à Chriſto Eccleſiæ cuſtodia, protectio, omneque præſidium derivatur. Et quidem jecur nobiliſſimam Euchariftici Sacramenti metaphoram eſſe, qua pollicetur Deus ſe univerſæ Eccleſiæ, vitæ alimenti, puriſſimi videlicet ſanguinis fontem extitutum, quis negat? A Chriſto igitur ſub Eucharifticis ſpectibus deliteſcente univerſa Eccleſiæ gloria & præſidium quaquaverſus: in medio enim cum ſit, ſuum pretioſum ſanguinem ad noſtrum alimentum effundens, muri tamen ignei ad inſtar nos cingit, & protegit; nam, ut ipſe teſtatur Joan. 6. 57. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet; tanquam civitas intra mania; & ego in illo, id eſt, in medio ejus, ut ſecur. Hinc jam Ruperti interpretatio lib. 1. in Zachariam, Dominus ipſe murus ejus, murus ignis in circuitu, per quod civitas illa quam firma ſit ſatis innuitur. Cum enim ſcriptum ſit: Sicut ſluit cera à facie ignis, ſic peccatores à facie Dei; quis ibi hoſtem timebit? quis de inimico ſolicitus erit?

1144 Apocal. 21. 12. dicitur de Eccleſia militante ſub novæ Jeruſolymæ à cælo deſcendentis typo: Et habebat murum magnum, & altum. Deinde v. 17. huic muro adſcribuntur in altitudinem centum quadraginta quatuor cubiti, & jaſpideus totus deſcribitur: Erat ſtructura muri ejus ex lapide jaſpide. At quænam muri hujus tam alti, tam lati, tamque pretioſi ſignificatio? Mitto aliorum placita, unius Angelici Doctõris interpretationi adhærens, qui in Commentariis ad Apoca. ſic elucidat: Per murum convenienter Chriſtus intelligitur, qui S. Jeruſalem undique circumdat & protegit: de quo muro habetur Iſai. 26. Urbs fortiſſimis noſtra Sion, ſalvator ponetur in ea murus & antemurale. Et Zacharia 2. Ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu, & in gloria ero in medio ejus. Iſte etiam murus magnus & altus dicitur, quia Chriſtus D. magnus eſt per incomprehenſibilitatem immenſitatis: altus per exaltationem humanitatis. Accedit noſter Alcazar ſcitè arbitrans eo muri ſymbolo Chriſtianos ſacerdotes poſſimum figurari, ex quorum Miſſis atque orationibus conſtat Eccleſiæ murus, qui eam circumdat ac protegit; meminitque Ruperti aſſerentis, Euchariftiam eſſe Eccleſiæ murum. Nec myſterio vacat quòd murus dicatur jaſpideus totus. Ut enim ibi S. Thomas: ex jaſpide, qui ſemper virorem haſtritus habet. Adfertque in hujus rei ſignificationem illud Ezechiel. 33. In montibus excelsis Iſrael erunt paſcua eorum: ibi requieſcent in herbis virentibus. Quafi Euchariftiæ Sacramentum & locus ſit paſcuorum, & murus in Eccleſiæ circuitu ad ejus præſidium. Vide Alcazarem Notatione 6. in caput 21. Apoca. ubi latè probat jaſpidem ſuapte naturâ vindem eſſe; & ab antiquis pro amulero, ac tutela adverſus Dæmones habitum. Quapropter, ut ſignificetur Eccleſia Catholica, à Dæmonum impugnationibus eſſe omnino ſecura, eleganter dicitur Chriſtus in Euchariftia illi eſſe pro jaſpideo muro.

1145 Ad liram ſuam concinebat Regius Cantor Pf. 118. v. 117. Adjuva me, & ſalvus ero. Pro, adjuva me, eſt Hebraicè Saad, quod ſignificat